

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Ajankohtaisia kysymyksiä HOKS-prosessista

Voiko oppivelvollisuuden suorittaminen olla osa-aikaista, esim. 1 pv/ viikossa?

Oppivelvollisuuslain mukaan oppivelvollisuuteen kuuluvien opintojen tulee edistyä oppivelvollisen HOKSin mukaisesti. Suunnitelman tulee olla laadittu siten, että ammatillisen tutkinnon suorittamisaika on enintään neljä vuotta.

Oppivelvollisuuden suorittamiseksi voidaan kuitenkin katsoa myös esimerkiksi tutkinnon osien suorittaminen, jos opiskelijan henkilökohtaisten valmiuksien perusteella koko tutkinnon suorittaminen ei ole perusteltua ja asiasta on sovittu opiskelijan HOKS:ssa. Tilanteessa, jossa oppivelvollisuuden suorittamista arvioidaan, otetaan huomioon yksilöllisten valintojen, yksilöllistämisen, välttämättömien tukitoimien tai kohtuullisten mukautusten mahdollisuudet sekä hyödynnetään lääkärin lausuntoa tai moniammatillista asiantuntemusta.

Oppivelvollisen osa-aikaisuus merkitään kuten muillakin ammatillisen koulutuksen opiskeluoikeuksilla eli HOKS:iin suunnitellun osaamisen hankkimisen määrän mukaisesti.

Oppivelvollisuutta on mahdollisuus suorittaa myös ilman osallistumista koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tai työpaikalla koulutussopimuksella tai oppisopimuksella tapahtuvaan osaamisen hankkimiseen.

Opiskelija olisi siirtymässä kotiopetukseen. Miten tämä voidaan toteuttaa ammatillisessa koulutuksessa?

Oppivelvollisuutta voi suorittaa opetukseen osallistumatta. Tällöin oppivelvollinen vastaa itse osaamisen hankkimisesta.

Osaamisen hankkimisen tavat suunnitellaan ja sovitaan yksilöllisesti yhdessä opiskelijan kanssa osana HOKSia. Osaamisen hankkimista suunniteltaessa on varmistuttava, että valituilla tavoilla opiskelijalla on mahdollisuus hankkia tarvittavaa osaamista siten, että hän saa valmiudet osallistua osaamisen osoittamiseen. Näin ollen on mahdollista, että opiskelija hankkii osaamista osallistumatta opetukseen.

Osaamisen osoittaminen suunnitellaan yhdessä opiskelijan, työelämän edustajan ja koulutuksen järjestäjän edustajan kesken. Osaaminen osoitetaan ammatillista koulutusta koskevien säädösten mukaisesti. Osaamisen osoittamisen vastaanottava koulutuksen järjestäjä on oppivelvollisuuslain mukaisessa ohjaus- ja valvontavastuussa oppivelvollisuuden suorittamisesta.

Voidaanko alaikäisiä oppivelvollisia velvoittaa osallistumaan lähiopetukseen?

Kuinka tarkasti tulee seurata läsnäoloja?

Oppivelvollisuuteen kuuluvien opintojen tulee edistyä oppivelvollisen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Osaamisen hankkimisen tavoista sovitaan HOKSissa ja ne voivat vaihdella opiskelijakohtaisesti. Eli keskeistä on, mitä HOKS:ssa on sovittu osaamisen hankkimisen ja osoittamisen tavoista.

Mikäli opiskelijan osaamisen hankkimisen tavaksi on sovittu lähiopetukseen osallistuminen ja opiskelija ei noudata tätä suunnitelmaa, on arvioitava osaamisen kehittymistä ja opintojen etenemistä suunnitelman mukaisesti.

Pykälässä 12 säädetään, että koulutuksen järjestäjän on seurattava oppivelvollisen opintojen edistymistä ja ilmoitettava oppivelvollisen huoltajalle ja muulle lailliselle edustajalle, jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelmansa mukaisesti. Oppivelvollisen huoltajalla on oma valvontavastuunsa, eli yhteistyössä pyritään pitämään opiskelijan etenemisestä huolta.

Voidaanko oppivelvollinen nuori erottaa/katsoa eronneeksi ammatillisista opinnoista? Jos voidaan, miten?

Oppivelvollisuuslain hengen mukaisesti kaikissa tilanteissa oppivelvollinen on ”saattaen vaihdettava”, eli on huolehdittava oppivelvollisen ja huoltajan kuulemisesta. Oppivelvollisen eronneeksi katsomiseen liittyy erityinen ilmoitusvelvollisuus. Ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koulutuksen järjestäjällä on ilmoitusvelvollisuus oppivelvolliselle sekä hänen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen siitä, että oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi, mikäli hän ei osallistu opetukseen.

Jos oppivelvollinen ei ole aloittanut uusia opintoja, koulutuksen järjestäjän on ilmoitettava eronneeksi katsotun oppivelvollisen yksilöinti- ja yhteystiedot oppivelvollisen asuinkunnalle sekä ilmoitettava oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Oppivelvollisen opiskelijan lopullinen erottaminen on viimesijainen keino. Ennen erottamista on hyvä pohtia määräaikaisen keskeyttämisen tai henkilökohtaistamisen keinoja.

Oppivelvollinen voidaan katsoa eronneeksi **oman ilmoituksen perusteella** vain silloin, jos oppivelvollinen on **aloittanut uudet oppivelvollisuuden suorittamiseksi hyväksyttävät opinnot**.

Miten ja missä koulutuksen järjestäjän vastuu ammatillisten opintojen etenemisestä (ja sen seurannasta) on määritelty?

Ammatillista koulutusta koskevassa laissa (531/2017) todetaan:

48 § Osaamisen hankkimisen suunnittelu

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, **seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä** sekä tarvittaessa suunnitella 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

51 § Palaute osaamisen kehittämisestä

Opiskelijalla on oikeus saada palautetta osaamisensa kehittämisestä tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aikana. Tutkintokoulutuksen ja valmentavan koulutuksen aikana opiskelijan osaamisen kehittymistä arvioivat ja siitä antavat palautetta opetuksesta vastaavat opettajat ja muut opiskelijan opetukseen, ohjaukseen ja tukeen osallistuvat koulutuksen järjestäjän edustajat, sekä työpaikalla järjestettävän koulutuksen aikana myös vastuullinen työpaikkaohjaaja.

97 § Opiskelijan eronneeksi katsominen

1) on ilmeistä, että hänen tarkoituksenaan ei ole osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiseen opetukseen ja näyttöihin tai muuhun osaamisen osoittamiseen eikä hän ole esittänyt poissaololleen perusteltua syytä;

Tämä velvoittaa myös oppilaitosta seuraamaan opiskelijan HOKS:n etenemistä. Jos opiskelija ei ole osallistunut opetukseen yms. velvoittaa myös oppilaitosta toimimaan asian suhteen. Jokaisella oppilaitoksella on myös omat ohjeet opiskelijan opintojen seurantaan yms.

Kuinka kauan opiskelijan oppiaika saa kestää ammatillisessa koulutuksessa?

Ammatillista koulutusta koskevassa laissa (531/2017) ei ole määritelty ammatillisen perustutkinnon suorittamisen enimmäisaikaa muiden kuin oppivelvollisten opiskelijoiden osalta. Ammatillista perustutkintoa suorittavalle opiskelijalle laaditaan HOKS, jossa sovitaan mm. osaamisen hankkimisen ajoituksista. Koulutuksen järjestäjän tulee seurata osaamisen hankkimisen etenemistä suunnitelman mukaisesti.

Oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitetulle oppivelvolliselle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on laadittava siten, että suunnitelman mukainen ammatillisen tutkinnon suorittamisaika on enintään neljä vuotta.

Voiko tutkinnon osan näytön suorittaa useammassa osassa?

Ammattitaitovaatimusten mukaisia käytännön työtehtäviä tehdään siinä laajuudessa, että opiskelijan osaaminen voidaan arvioida luotettavasti. Näyttöä on mahdollista jatkaa toisessa työpaikassa tai työkohteessa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu ja arviointi voidaan tehdä luotettavasti. Yhdestä tutkinnon osasta voi näin ollen olla yksi tai useampi tilaisuus, jossa osaamista osoitetaan.

Lisäksi näytössä osoitettua osaamista voidaan tarvittaessa täydentää yksilöllisesti muilla tavoin, jos se on tutkinnon perusteissa mahdollistettu. Täydentäminen voi olla tarpeen esimerkiksi tilanteissa, joissa näyttöympäristö(t) ei mahdollista aivan kaikkea tutkinnon perusteissa edellytettyä ammattitaidon tai osaamisen osoittamista.

Voiko opiskelijan yto-opintoja mukauttaa, jos opiskelijan kielitaito ei ole riittävä, jotta hän saavuttaisi T1-tason? Miten mahdollisen mukautuksen arviointikriteerit laaditaan?

Kielitaitoon perustuvassa osaamisen arvioinnin mukauttamisessa tulee huomioida, että tällöin mukauttaminen tulee perustua yhteisten tutkinnon osien niihin osaamistavoitteisiin, joissa edellytetään kielellistä osaamista. Se, että opiskelijan kielitaito ei ole riittävällä tasolla, jotta hän suoriutuisi suomenkielisestä tai ruotsinkielisestä tutkintokoulutuksesta, ei ole osaamisen arvioinnin mukauttamisen peruste.

Mukauttaminen tarkoittaa, että opiskelijan osaamisen arviointia mukautetaan, jos hän ei tuesta huolimatta saavuta osaamista vähintään T1-tasolla. Osaamisen arvioinnin mukauttaminen edellyttää aina erityisen tuen päätöstä ja lisäksi erityisen tuen päätöksen jälkeen toteutetaan tukitoimia, jotta opiskelija saavuttaisi vähintään määritellyn T1-tason. Mikäli tukitoimien jälkeenkin tämä on mahdotonta, laaditaan mukautetut arviointikriteerit.

Mukautetut arviointikriteerit perustuvat suoritettavan tutkinnon perusteisiin. Mukautetut arviointikriteerit ovat yksilöllisiä ja niiden lähtökohtana on tutkinnon perusteissa kuvattu tyydyttävän 1-tason osaaminen. Mukautettu arviointiasteikko on viisiportainen. Mukautetun kiitettävän tason arvioinninkriteerit ovat alle tutkinnon perusteissa määritellyn tyydyttävän 1-tason.

Voiko oppilaitos julkaista opiskelijan lukujärjestyksen viikko kerrallaan eteenpäin?

Ammatillisen koulutuksen säädöksissä ei ole määräystä asiasta. Koulutuksen järjestäjä päättää lukujärjestyksiin liittyvistä toimintatavoista.

Onko oppilaitoksella velvollisuutta tukea opiskelijaa löytämään sopiva näyttöpaikka tai koulutussopimuspaikka?

Koulutussopimuksella sovitaan osaamisen hankkimisesta työpaikalla. Ammatillista koulutusta koskevien säädösten mukaan koulutuksen järjestäjän edustaja sopii osana HOKSia yhdessä opiskelijan kanssa osaamisen hankkimisen tavoista ja myös seuraa osaamisen hankkimisen etenemistä. Osaamisen hankkiminen työpaikalla on yksi osaamisen hankkimisen tapa ja koulutuksen järjestäjän tulee tukea opiskelijaa osaamisen hankkimisessa suunnitelman mukaisesti.

Lisäksi ammatillista koulutusta koskevassa laissa (531/2017) 52 §:ssä todetaan: Tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (*näyttö*). Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta.